

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

การยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว
ของเกษตรกร อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

The Adoption of Rice Production According to Rice Production Efficiency Increase Guidelines of Farmers in
Mueang Suang District, Roi Et Province

มาลีญา อินทร์สุวรรณ (Maleeya Insuwan)¹ พงศารณ สราญรมย์ (Ponsaran Saranrom)² บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว (3) การยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว และ (5) ปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวกับสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง ปี 2566/2567 จำนวน 4,970 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 196 ราย สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 53.1 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 55.00 ปี จบชั้นประถมศึกษา ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30.21 สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.51 คน แรงงานในการทำนาเฉลี่ย 2.28 คน เกษตรกรร้อยละ 76.5 ใช้แรงงานภายในครอบครัวและจ้างบางส่วน รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 4,670.24 บาท/ปี ต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 1,732.60 บาท/ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 20.34 ไร่ ร้อยละ 89.3 จำหน่ายข้าวเปลือกกับโรงสี ร้อยละ 96.4 ใช้น้ำฝนในการทำเกษตร (2) เกษตรกรมีความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 15.41) โดยมีความรู้อันดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้ปุ๋ยพืชสด และการควบคุมน้ำในแปลงสภาวะเปียกสลับแห้ง ส่วนการได้รับความรู้จากสื่อแบบกลุ่ม มวลชน และออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง (3) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยยอมรับอันดับสุดท้าย คือ การปลูกโดยใช้เครื่องปักดำ (4) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ จำนวนแรงงานในการปลูกข้าวและความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว (5) เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว อยู่ในระดับมาก โดยอันดับหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำ และเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านเนื้อหาอันดับหนึ่ง คือ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน ความต้องการด้านผู้ส่งเสริมอันดับหนึ่ง คือ เกษตรตำบล และความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอันดับหนึ่ง คือ การส่งเสริมแบบบุคคล

คำสำคัญ การยอมรับการผลิตข้าว การลดต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตข้าว

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช maleeya.tam@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ponsaran.sar@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ประจักษ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic social and economic conditions of farmers (2) knowledge and knowledge resources of farmers in the increase of rice production efficiency (3) the adoption of practices according to the rice production efficiency increase guidelines of farmers (4) factors relating to the adoption of rice production according to the rice production efficiency increase guidelines of farmers and (5) problems and needs in the extension of the rice production efficiency increase guidelines of farmers. This research is survey research. The population of this study was 4,970 farmers who had registered as rice farmers with Mueang Suang district office of agriculture in 2023/2024. The sample size of 196 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 and accidental sampling method. Data were collected conducting interview. Statistics applied in data analysis were such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the study found that (1) 53.% of farmers were female with the average age of 55.00 years old, completed primary school education, had the average experience in rice production of 30.21 Baht, had the average labor in rice production of 2.28 people, 76.5% used labor within the household and partially hired, earned the average income from rice production of 4,670.24 Baht/year, had the average cost in rice production of 1,732.60 Baht/Rai, had the average rice production area of 20.34 Rai, 89.3% sold unmilled rice to the milling factory, and 96.4% used rainfall in agricultural work. (2) Farmers had knowledge in the increase of efficiency in rice production at the high level (Mean = 15.41). The knowledge at the last issue was on the application of fresh plant fertilizer and control the water in the crop with the wet and dry conditions. Regarding the receiving of knowledge from group media, mass media, and online media, were at the moderate level. (3) Most of the farmers adopted the practices according to production efficiency increase guidelines by adopting the last in the rank on production by using transplanter. (4) Factors affecting the adoption of rice production according rice production efficiency increase guidelines of farmers at statistically significant level of 0.05 on the amount of labor in rice production and the knowledge level. (5) Most of the farmers faced with the problems regarding the increase of efficiency in rice production, at the high level. The first in the rank was water resources. They needed the extension regarding the content the most on the selection of standardized seeds. The need for the extensionist at the top priority was for the sub-district agricultural extension officers. The need regarding the extension method was at the highest on the rank with personal extension.

Keywords: Adoption to rice production, Cost reduction, Efficiency increase, Rice production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ โดยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ “ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้” (GI) ของประเทศไทย และยังได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ในสหภาพยุโรป (EU) (สยามรัฐ, 2566) ในปี พ.ศ. 2566 มีเกษตรกรขึ้นทะเบียนพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 5,419,381.65 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) แต่สภาพการผลิตข้าวของจังหวัดร้อยเอ็ด ยังไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ในพื้นที่เป็นนอกเขตชลประทาน สามารถผลิตข้าวได้เพียงช่วงนาปีเท่านั้น ซึ่งทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการทำนาที่ไม่คุ้มทุนหรือได้กำไรน้อย แม้ว่าผลผลิตที่ได้จะได้ข้าวที่มีคุณภาพแต่ก็ได้ปริมาณน้อย โดยอำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกพื้นที่หนึ่ง ที่การผลิตข้าวได้คุณภาพดี ข้าวมีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่ยังมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ กล่าวคือ สามารถทำนาได้เพียงปีละ 1 ครั้ง มีพื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอทั้งหมด 68,034 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยเพียง 350-400 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับภาคกลางที่ปลูกข้าวได้ถึง 500-600 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567) เหตุผลจากการผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพต่ำเนื่องจากหลากหลายสถานการณ์ อาทิ สภาพแวดล้อมทำให้พืชได้รับผลกระทบ คือ ทำให้ผลผลิตที่ลดลง นอกจากนั้น เกษตรกรต้องเพิ่มต้นทุนการดูแลรักษา เช่น ค่าปุ๋ย ค่าไถ ค่าแรงงาน เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง, 2567) ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรลดลงอย่างมาก เนื่องจากไม่มีเงินลงทุนในการผลิต เพราะหากลงทุนสูงเกินไป และได้ผลผลิตน้อย เมื่อนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่ไม่สามารถกำหนดราคาซื้อได้ อาจจะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน จึงทำให้มีแรงงานย้ายออกนอกพื้นที่มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นแรงงานวัยกลางคนหรือแรงงานวัยหนุ่มสาว มีการขายที่นาเพิ่มขึ้น และบางส่วนก็ปล่อยพื้นที่ให้รกร้าง เนื่องจากอำเภอเมืองสรวงไม่มีแหล่งน้ำในการปลูกพืชนอกฤดูการ และพื้นที่ไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลผลิตที่เหมาะสมทดแทนได้ เพราะชุดดินในพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง, 2567) ดังนั้นจากปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของ

เกษตรกร

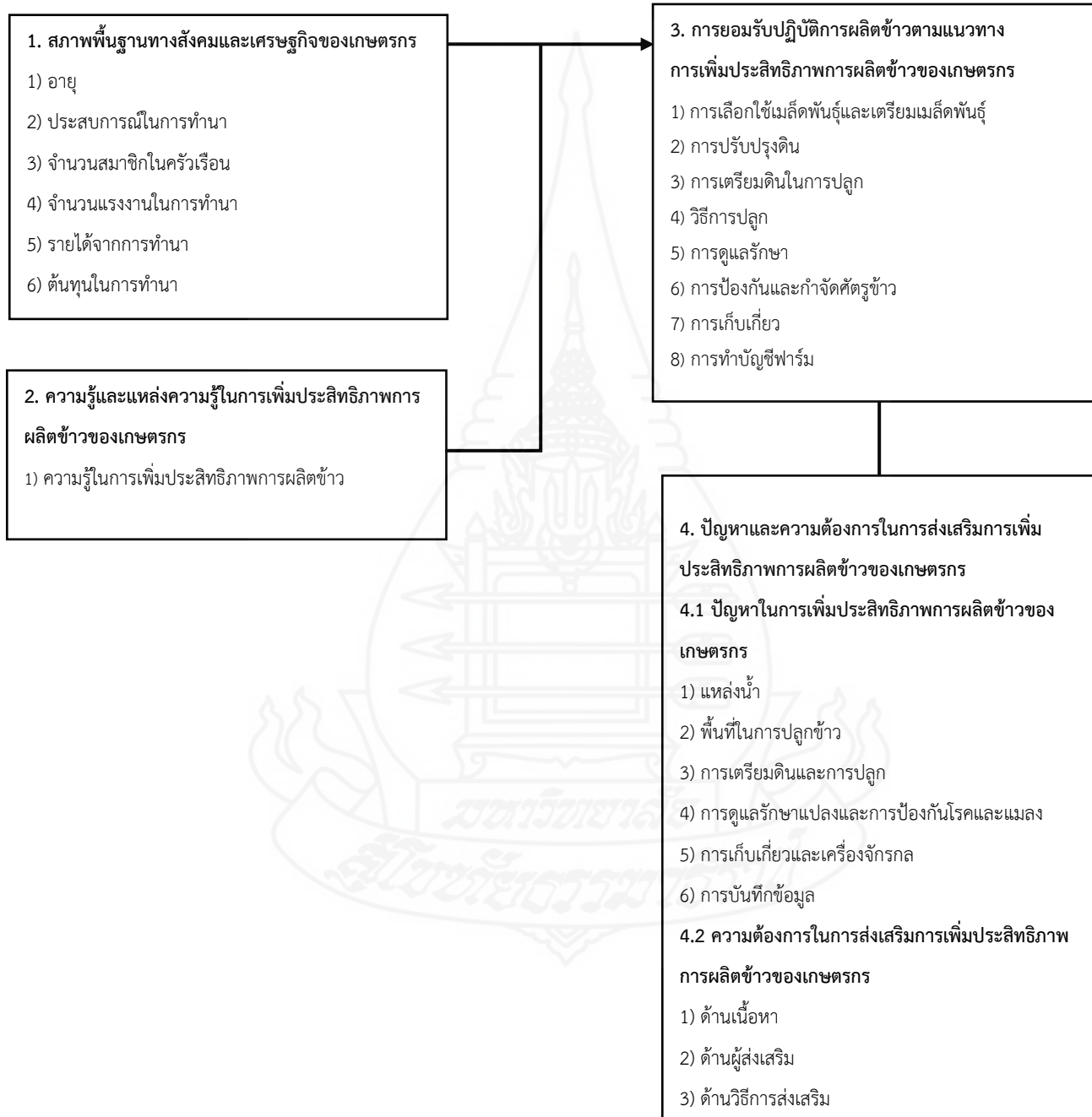

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าว ปีงบประมาณ 2566/2567 กับสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนทั้งหมด 4,790 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 196 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้และแหล่งความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว (3) การยอมรับปฏิบัติและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับของเกษตรกรตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (4) ปัญหาและความต้องการด้านการปลูกข้าวของเกษตรกร มีค่าความตรงของเครื่องมือ เท่ากับ 0.99 และค่าความเที่ยงตอนที่ 2 และ 4 มีค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.944 และ 0.947 ตามลำดับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ต่ำสุด สูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

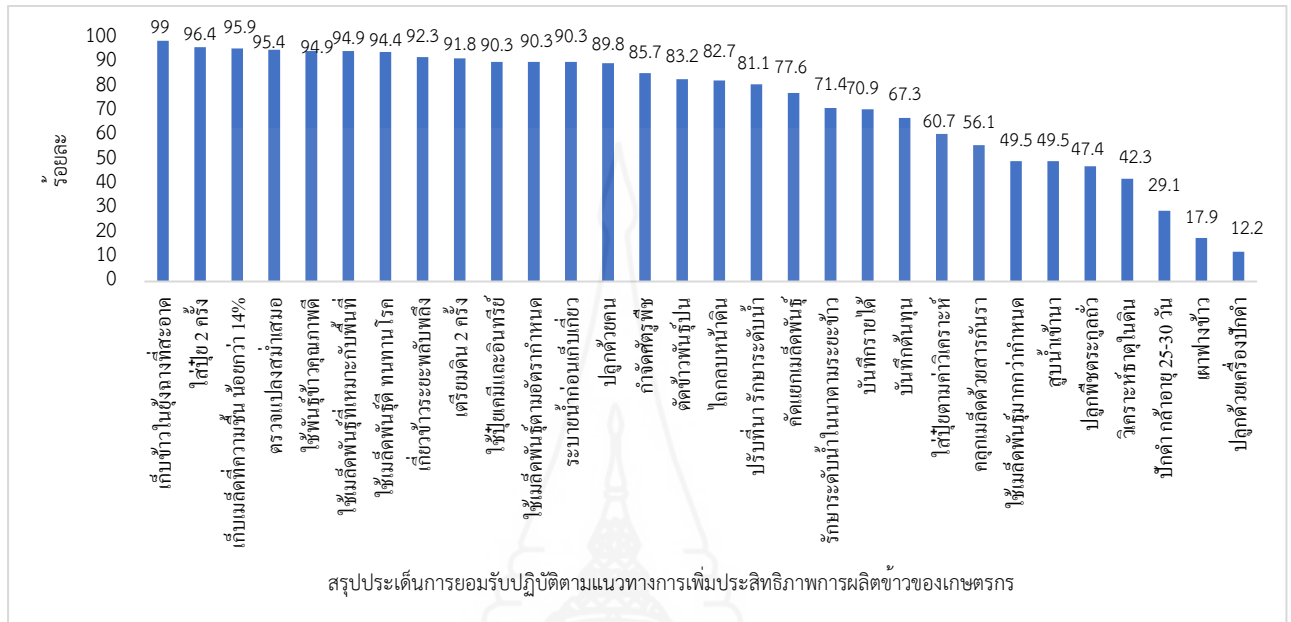
1. **สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร** สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่าเกษตรกรในอำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 55.0 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์การทำงาน 30.21 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. สภาพทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน มีแรงงานในการทำนาเฉลี่ย 2.28 ราย เกษตรกรร้อยละ 76.5 มีการใช้แรงงานภายในครอบครัวและจ้างบางส่วนรายได้จากการทำนาเฉลี่ย 4,670.24 บาท/ปี ต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 1,732.60 บาท/ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 20.34 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 89.3 จำหน่ายข้าวเปลือกกับโรงสี เกษตรกรร้อยละ 96.4 ใช้น้ำฝนในการทำเกษตร

2. **ความรู้และแหล่งความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร** เกษตรกรมีความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวมากที่สุดสามอันดับ คือ การทำบัญชีฟาร์มทำให้รับรู้ถึงรายรับ รายจ่าย ต้นทุนในการทำนา (ร้อยละ 98.0) รองลงมา การเก็บเกี่ยวข้าวควรเก็บในระยะพลับพลึง หลังข้าวออกดอก 30-35 วัน (ร้อยละ 97.4) และการใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ตามอัตราที่กำหนด เช่น นาหว่าน 15 -20 กก./ไร่ นาปักดำ 7 กก./ไร่ นาโยนกกล้า 5 กก./ไร่ ช่วยให้ประหยัดต้นทุน (ร้อยละ 95.9) เกษตรกรในภาพรวมมีความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวระดับมาก ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรระดับมาก คือ สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.50) ระดับปานกลาง คือ สื่อแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.27) สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.12) และสื่อแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.02) ตามลำดับ

3. **การยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร** เกษตรกรในภาพรวมมีการยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวระดับมาก โดยเกษตรกรร้อยละ 52.0 มีคะแนนอยู่ในช่วง 18.41-24.20 คะแนน รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 27.0 มีคะแนนอยู่ในช่วง 24.21-30.00 คะแนน เกษตรกรร้อยละ 14.8 มีคะแนนอยู่ในช่วง 12.61-18.40 คะแนน และเกษตรกรร้อยละ 1.0 มีคะแนนอยู่ในช่วง 6.81-12.60 คะแนน โดยประเด็นที่การปฏิบัติที่เกษตรกรยอมรับมากที่สุด คือ 1) การเก็บผลผลิตในยุ้งฉางที่สะอาด 2) การใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง/รอบทำนา และ 3) การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีความชื้นน้อยกว่า 14% ตามลำดับ และประเด็นที่เกษตรกรยอมรับน้อยที่สุด คือ 1) การปลูกโดยใช้เครื่องปักดำ 2) การเผาฟางหลังเก็บเกี่ยวทันที 3) การปักดำเป็นแถวเมื่อกล้าอายุ 25-30 วัน ตามลำดับ โดยสรุปได้ดังภาพที่ 1

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 สรุปประเด็นการยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร เข้าสมการคำนวณโดยวิธีปกติ (Enter) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับของตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

n=196				
	ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	P-value
X ₁	อายุ	-0.41	-1.099	0.273
X ₂	ประสบการณ์ในการทำนา	0.022	0.819	0.414
X ₃	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-0.285	0.175	0.109
X ₄	จำนวนแรงงานในการทำนา	0.810	2.303	0.022*
X ₅	รายได้จากการทำนา	-2.943E-6	-0.424	0.672
X ₆	ต้นทุนในการทำนา	-7.347E-5	-.0239	0.811
X ₇	ระดับความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว	0.370	2.555	0.011*
	ค่าคงที่	17.527	5.994	0.000

R² = 0.080 SEE = 3.562 F = 2.322 Sig. F = 0.027

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในตารางที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว แทนค่าในสมการ ปรากฏว่าได้ค่า $F = 2.322$ Sig. = 0.027 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ ปรากฏว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.080 หมายความว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม คือ การยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ได้ร้อยละ 8.0 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัว พบว่า มี 2 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรตาม ได้แก่ จำนวนแรงงานในการทำนา และระดับความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในเชิงบวกกับตัวแปรตาม

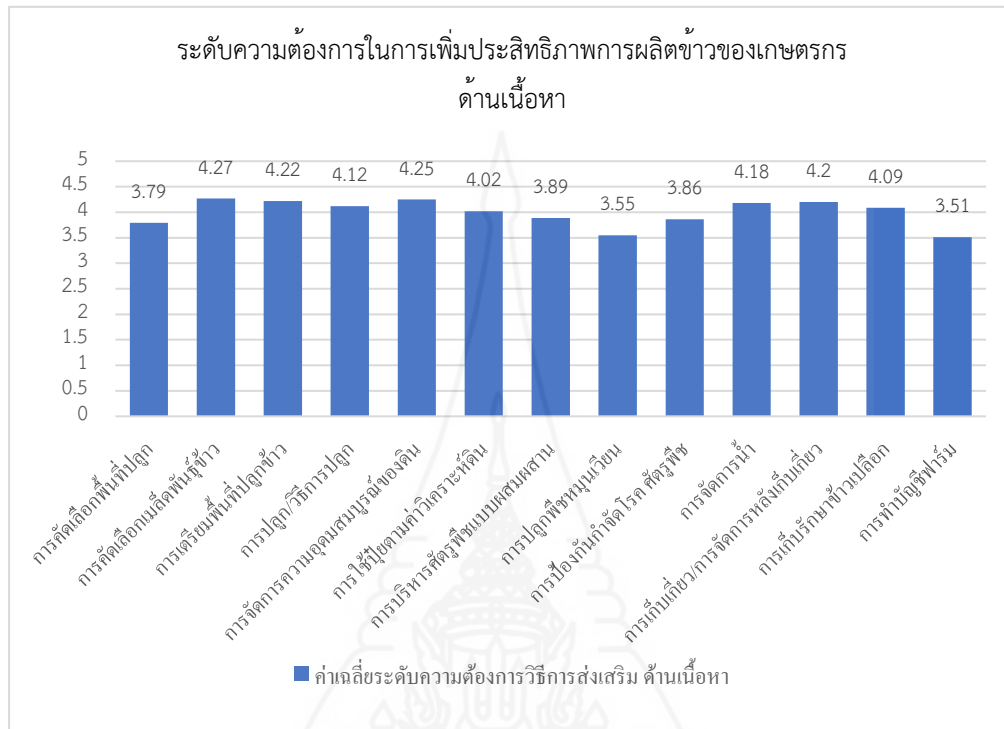
5. ปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

5.1 ปัญหาในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการศึกษา พบว่า ระดับปัญหาในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ แหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.22) การดูแลรักษาแปลงและการป้องกันโรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 3.76) การเตรียมดินและการปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.73) การเก็บเกี่ยวและเครื่องจักรกล (ค่าเฉลี่ย 3.60) พื้นที่ในการปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.31 และการบันทึกข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.03)

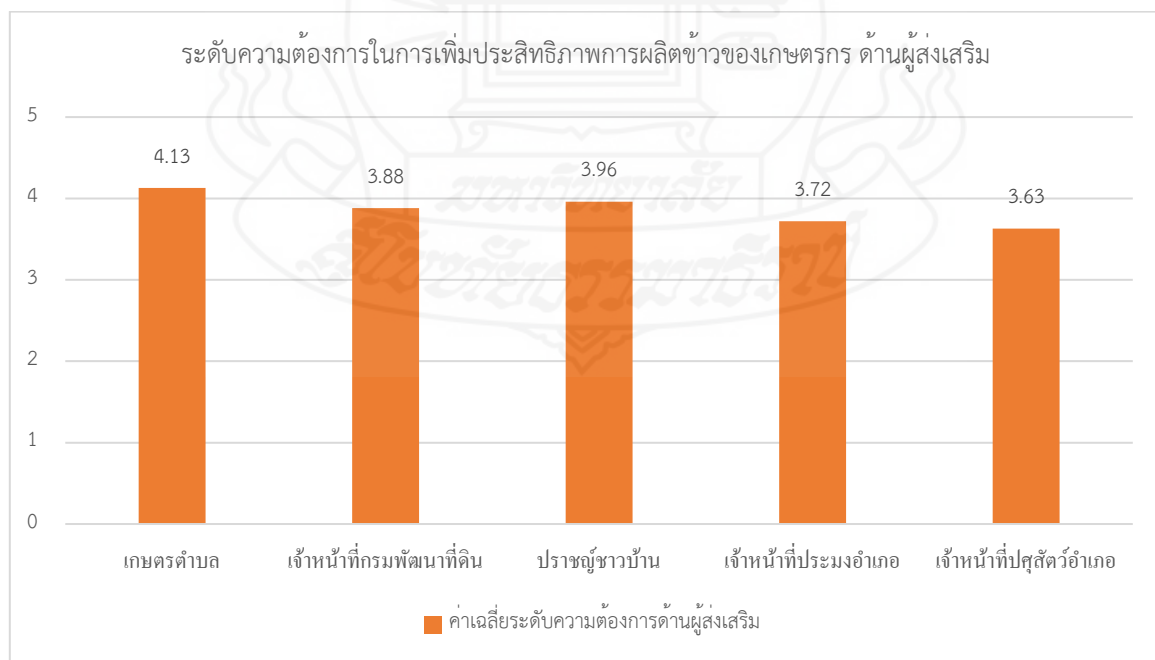
5.2 ความต้องการในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ด้านเนื้อหาหาพบว่ามีอยู่ระดับมาก พิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐาน 2) การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน 3) การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าว อยู่ในระดับมาก 10 ประเด็น ได้แก่ 1) การเก็บเกี่ยว/การจัดการหลังเก็บเกี่ยว 2) การจัดการน้ำ 3) การปลูก/วิธีการปลูก 4) การเก็บรักษาข้าวเปลือก 5) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 6) การบริหารศัตรูพืชแบบผสมผสาน 7) การป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช 8) การคัดเลือกพื้นที่ปลูก 9) การปลูกพืชหมุนเวียน 10) การทำบัญชีฟาร์ม ความต้องการด้านผู้ส่งเสริม ระดับมากที่สุด คือ เกษตรตำบล และความต้องการด้านวิธีการ ระดับมากที่สุด คือ วิธีการส่งเสริมแบบบุคคล โดยระดับความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในด้านต่างๆ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านผู้ส่งเสริม และด้านวิธีการส่งเสริม โดยสรุปได้ดังภาพที่ 2, 3 และ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

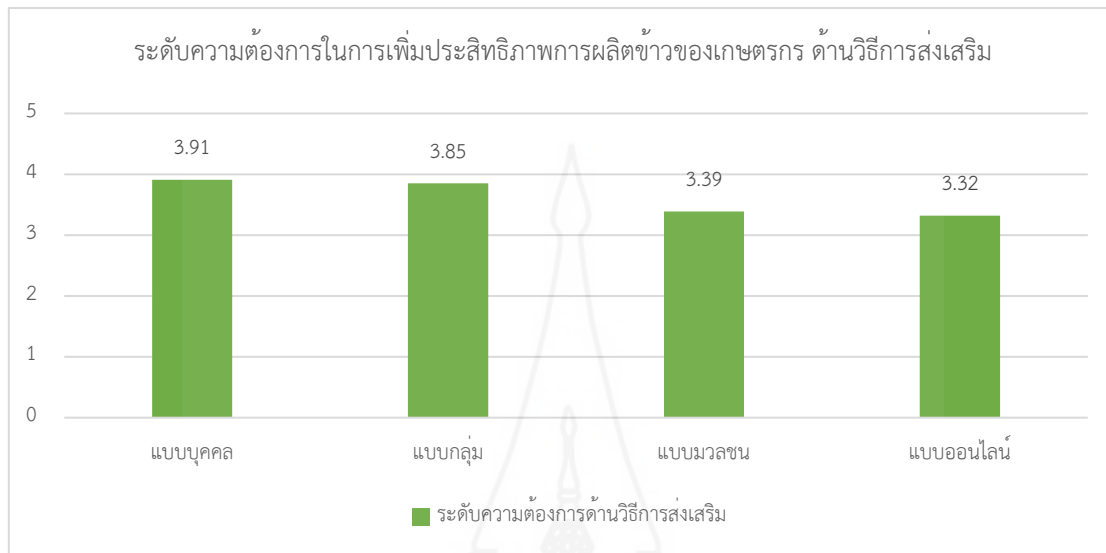
ภาพที่ 3 แสดงระดับความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ด้านเนื้อหา

ภาพที่ 4 แสดงระดับความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ด้านผู้ส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 5 แสดงระดับความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ด้านวิธีการส่งเสริม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรอำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ดมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 55 ปี เกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 30.21 ปี และมีจำนวนแรงงานในการทำนาเฉลี่ย 2.28 คน มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 20.34 ไร่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทำงานด้วย 2 คน ต่อพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 20 ไร่ เป็นการใช้แรงงานไม่เหมาะสมกับพื้นที่ จากสถานการณ์ผลิตจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำนา โดยนักส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีการปักดำ ซึ่งสอดคล้องกับกรมการข้าว (2567) ที่แนะนำให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีปักดำแบบใช้เครื่องยนต์เป็นกำลัง จะสามารถทำนาได้วันละ 6-8 ไร่

2. ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับน้อย 2 อันดับสุดท้ายในประเด็น ดังนี้

1) **ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยพืชสด** เกษตรกรในอำเภอเมืองสรวงส่วนใหญ่ไม่ได้มีการใช้ปุ๋ยพืชสด สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง (2567) ที่อธิบายลักษณะของชุดดินในเมืองสรวงเป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ จึงทำให้เกษตรกรเข้าใจว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุน หากใช้ปุ๋ยพืชสดแต่ไม่มีน้ำก็ไม่สามารถเจริญเติบโตจนออกดอกและสามารถบำรุงดินได้ อีกทั้งยังต้องเพิ่มค่าไถอีก 1 ครั้ง ซึ่งมีต้นทุน 250 บาท/ไร่ ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรจึงควรแนะนำการใช้ปุ๋ยพืชสดให้เหมาะสมกับพื้นที่ และให้ความรู้ถึงประโยชน์ในระยะยาวของการบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสดให้แก่เกษตรกร

2) **ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมน้ำในแปลงสภาวะเปียกสลับแห้ง** เนื่องจากเกษตรกรแทบจะทั้งหมดใช้น้ำฝนในการทำนา จึงไม่สามารถควบคุมระดับน้ำในแปลงได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่มีแปลงนาอยู่ในพื้นที่ลุ่ม จึงมีความเข้าใจเพียงว่าการทำนาเปียกสลับแห้งจะต้องมีการสูบน้ำเข้า-ออก เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต จึงไม่มีความสนใจในวิธีการนี้ และ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการขังน้ำในแปลงนาและปล่อยให้น้ำแห้งตามสภาพอากาศ เพื่อช่วยลดการเกิดวัชพืชที่จะขึ้นในนาและทำให้ข้าวเจริญเติบโตได้ดีเนื่องต้นข้าวโตหนีจากน้ำ อย่างไรก็ตามในพื้นที่อำเภอเมืองสรวงมีเกษตรกรบางส่วนที่มีสภาพเหมาะสมกับการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง กล่าวคือ มีพื้นที่เป็นที่ดอนและมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 19.4 (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง, 2567) เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรส่งเสริมและให้ความรู้การทำนาในสภาวะเปียกสลับแห้งแก่เกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการปลูกข้าว ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2567) ได้กล่าวถึง ข้อดีของการทำนาเปียกสลับแห้ง ซึ่งจะทำให้ต้นทุนลดลง ดังนี้ 1) ค่าสูบน้ำ ลดลงฤดูละ 2-4 ครั้ง ครั้งละ 100 – 200 บาท/ไร่ ประหยัดได้ 200-600 บาท/ไร่ 2) ลดการใช้เมล็ดพันธุ์ จาก 15-20 กก./ไร่ เหลือ 5 กก. ในนาดำ หรือ 8-10 กก. ต่อไร่ในนาหว่าน เพื่อให้มีพื้นที่ในการแตกกอเพิ่มจำนวนรวง ลดต้นทุนได้ 200-300 บาท/ไร่ 3) ลดค่ายากำจัดศัตรูพืชจากการที่ต้นข้าวไม่อวบ น้ำ ความชื้นในแปลงต่ำ ลดต้นทุนได้ 100-200 บาท/ไร่ และทำให้ต้นข้าวเตี้ยกว่าเดิม ระบบรากแข็งแรง ไม่หักล้มง่าย อีกทั้งชาวนาสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายคาร์บอนเครดิต

3. การยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีประเด็นที่ยอมรับปฏิบัติได้น้อยที่สุด 2 ประเด็น ดังนี้

1) การยอมรับปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการปลูก โดยเกษตรกรร้อยละ 89.8 ใช้แรงงานคนในการปลูกข้าว มีการดำนาโดยปักเป็นแถว และเมื่อต้นกล้าอายุ 25-30 วัน ร้อยละ 29.1 แต่เกษตรกรมีการปลูกโดยใช้เครื่องปักดำเพียงร้อยละ 12.2 เนื่องจากการปักดำโดยใช้เครื่องมือซึ่งจำกัดในการใช้งาน คือ ต้องมีการปรับหน้าดินในพื้นที่นาให้เสมอ และต้องมีความลึกที่พอเหมาะ เพื่อถ่ายต่อการควบคุมเครื่องปักดำ และจำเป็นต้องใช้กล้าที่ตกเป็นแผ่นในสภาพเพาะกล้าโดยเฉพาะ (กรมการข้าว, 2567) และเนื่องจากในพื้นที่อำเภอเมืองสรวงมีเครื่องปักดำใช้งานในเกษตรกรบางกลุ่ม และยังไม่เป็นที่แพร่หลาย อีกทั้งข้อจำกัดของพื้นที่แปลงนา เพราะฉะนั้นนักส่งเสริมการเกษตรจึงควรแนะนำให้ความรู้เกษตรกรเพิ่มเติมในเรื่องวิธีการปลูกโดยใช้เครื่องปักดำ ที่จะสามารถทำให้เกษตรกรลดต้นทุน ลดแรงงานในการปลูก และสามารถช่วยประสิทธิภาพการผลิตข้าวได้มากขึ้น

2) การยอมรับปฏิบัติเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน โดยมี 4 ประเด็น คือ 1) การปรับพื้นที่นาเพื่อรักษาระดับน้ำ 2) การสูบน้ำเข้านา เพื่อลดและปรับความเป็นกรดของดิน 3) การปลูกพืชตระกูลถั่ว และไถกลบ 4) การเก็บตัวอย่างและวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน การปรับปรุงดินถือว่าเป็นหัวใจหลักข้อหนึ่งในการทำให้พืชเจริญเติบโตได้ดี เนื่องจากพื้นที่บางส่วนในอำเภอเมืองสรวงเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการทำนา ระดับ S3 และ N และดินมีความเค็ม ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และไม่อุ้มน้ำ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง, 2567) เพราะฉะนั้นนักส่งเสริมการเกษตรจึงควรแนะนำเกษตรกรเรื่องการปรับปรุงดินโดยการส่งเสริมให้เกษตรกรนำตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ และให้ความรู้เรื่องการปลูกพืชตระกูลถั่วและไถกลบ การสูบน้ำเข้านาเพื่อปรับลดความเป็นกรดและปรับลดความเค็มของดิน โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เริ่มต้นจากพื้นที่ที่มีน้ำเข้าถึง เพื่อให้ดินเกิดความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการเจริญเติบโตกับพืช และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข้าว

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร คือ จำนวนแรงงานในการทำนาและระดับความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว สอดคล้องกับการศึกษาของ จิตสุภา บิดาทอง (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว ดังนั้น หากเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพิ่มขึ้นและมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ความรู้ด้านการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จะทำให้มีการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวเพิ่มขึ้น นักส่งเสริมการเกษตรจึงควรส่งเสริมให้สมาชิกครัวเรือน เข้าร่วมการทำเกษตรและเข้ามาเป็นแรงงานในการทำนา ตลอดจนส่งเสริมการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เพื่อให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการเกษตรในทุกมิติ ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อให้เสริมสร้างให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ เพื่อสร้างเกษตรกรให้มีจำนวนมากขึ้นในพื้นที่ เพื่อเป็นแบบอย่างให้คนรุ่นหลังเข้ามาประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพจริง และให้เป็นเกษตรกรที่พร้อมด้วยความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกร

5. ปัญหาในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่เกี่ยวกับการยอมรับการผลิตข้าวตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นปัญหาที่มากที่สุด คือ แหล่งน้ำ มี 3 ประเด็น คือ ฝนทิ้งช่วงนาน แหล่งน้ำมีไม่เพียงพอ และการจัดการน้ำไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาข้างต้นในเรื่องการยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ในประเด็น วิธีการปลูกและการปรับปรุงดิน ซึ่งในการปลูกพืชด้วยวิธีการใช้เครื่องปักดำจำเป็นต้องมีน้ำปริมาณเพียงพอในพื้นที่นาและการปรับปรุงดินด้วยวิธีการใช้ปุ๋ยพืชสดจำเป็นต้องมีน้ำเพียงพอในการทำให้พืชเจริญเติบโต และเนื่องจากพื้นที่เป็นดินไม่อุ้มน้ำ หากเกิดฝนทิ้งช่วงนานก็ทำให้ไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร เกษตรกรจึงไม่ยอมรับปฏิบัติตามวิธีการข้างต้น ดังนั้นในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร นักส่งเสริมควรให้ความรู้เกษตรกรในเรื่องการบำรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยหมักและเศษอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดินให้มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อสามารถกักเก็บน้ำและความชื้นได้

6. ความต้องการในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงระดับความต้องการจากด้านต่างๆ มากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านผู้ส่งเสริม 3) ด้านวิธีการส่งเสริม

1) ด้านเนื้อหา เกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐาน การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการเตรียมพื้นที่ปลูกข้าว อาจเนื่องจากเกษตรกรยังไม่เข้าใจในการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน และการเตรียมพื้นที่ปลูกอย่างไรให้ได้ประสิทธิภาพในการปลูกข้าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาข้างต้นในเรื่องการปรับปรุงดิน ดังนั้น จึงเป็นภารกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนด้านการจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอสำหรับการทำเกษตร

2) ด้านผู้ส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการผู้ส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ ราษฎรชาวบ้าน/เกษตรกรผู้นำ เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอ และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรลงพื้นที่ให้คำแนะนำของเกษตรกรตามหลักการส่งเสริมการเกษตรระบบ T&V System โดยมีการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสงวน, 2567) และมีการดำเนินงาน ตามขั้นตอน คือ ประชุมงาน ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน ขับเคลื่อนงาน และสนับสนุนงาน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และส่งเสริมเกษตรกรผู้นำให้เข้าร่วมอบรมเพิ่มเติมความรู้ในการเกษตรมากขึ้นจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำมาเผยแพร่และเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

3) ด้านวิธีการส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ แบบบุคคล แบบกลุ่ม แบบมวลชน และแบบออนไลน์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรมากกว่า

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

1 วิธีการ ในการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2520) อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2560) ที่กล่าวว่า การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรมากกว่า 2 วิธี ผสมผสานกันจะมี ประสิทธิภาพมากกว่าหนึ่งวิธีการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรผู้เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตข้าว และควรมีการสร้างเครือข่ายเพื่อ รวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการเกษตรร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1.1 เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีการปักดำมาพัฒนาการผลิตข้าว เพื่อให้ประหยัด ค่าแรงงาน ได้ผลผลิตที่มากขึ้น และมีคุณภาพที่ดีขึ้น เพื่อสามารถกำหนดราคาจำหน่ายได้

1.1.2 เกษตรกรควรสร้างเครือข่าย โดยการรวมกลุ่มเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อรับการสนับสนุนโครงการ จากทางภาครัฐ เช่น โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เกษตรกรควรพัฒนาการผลิตข้าวในด้านวิธีการปลูก และ การปรับปรุงดินมากขึ้น เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

1.1.3 เกษตรกรควรถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่สมาชิกในครอบครัว และเชิญชวนให้บุตรหลาน เข้ามาทำเกษตรเพื่อสืบทอดการทำเกษตร และเข้าร่วมโครงการเกษตรกรปราดเปรื่อง

1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการผลิตควรเสริมสร้างความรู้และเสนอนโยบายสนับสนุนการ พัฒนาการเกษตรให้แก่เกษตรกร ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.2.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรนำวิธีการผลิตข้าวที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไปส่งเสริม ให้แก่เกษตรกร เพื่อเป็นองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดไปยังชุมชน โดยใช้วิธีการประชุมกลุ่ม และให้อาสาสมัครเกษตรเป็น ต้นแบบในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน

1.2.2 ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าว โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิต เครื่องมือการเกษตร เพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.2.3 ภาครัฐควรมีนโยบายสนับสนุนการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการ ผลิตข้าวคุณภาพให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยการประเมินผล จากการนำแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอ เมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด ไปปฏิบัติในพื้นที่

2.2 ควรทำการวิจัยจากการนำแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอเมืองสรวง จังหวัด ร้อยเอ็ด ไปศึกษากับพื้นที่อื่นๆ หรือนำแนวทางไปใช้กับพื้นที่ที่มีการปลูกข้าวนาปรังด้วย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). ทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นจาก

https://farmer.doae.go.th/ecoplant/eco_report/report_rice_dep_v_65_pv/45/

กรมการข้าว. (2567). องค์ความรู้เรื่องข้าว. สืบค้นจาก <https://ricecloud.ricethailand.go.th/RKB/plant%207.html>

จิตสุภา บิดาทอง. (2564). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของ เกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์. (2560). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. ใน ประมวล สารชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา. (หน่วยที่ 4) นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2566). นาเปียกสลับแห้ง หนทางแห่งอนาคต ลดผลกระทบโลกร้อน สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2023/08/alternative-wetting-and-drying-rice/>.

สยามรัฐ. (2566). พาณิชย์ร้อยเอ็ด จับคู่เจรจาสินค้าข้าวหอมมะลิทุ่งกุลารั้ว-ของดีของเด่นร้อยเอ็ด-ระยอง. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/432875>

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสรวง. (2567). แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ปี 2566. อำเภอเมืองสรวง จังหวัดร้อยเอ็ด.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2567). ผลผลิตข้าวนาปี. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/view/ตารางแสดงรายละเอียดข้าวนาปี/TH-TH>